

down and down; अधोऽधः पश्यतः कस्य महिमा नोपचीयते H. 2. 2; यात्यधोऽधो व्रजत्युच्चैर्नरः स्वेरेव कमेभिः H. 2. 48; अधोऽधो गंगयं पद्मपगता स्तोत्रं Bh. 2. 10; from under, just below (with acc.); नवानधोऽधो बृहत् पयोधरात् Si. 1. 4. In comp. with nouns अधः has the sense of (a) lower, under, as 'भुवनं', 'लोकः' the lower world; 'वासः' or 'अंशुकं' an under-garment; or (b) the lower part; 'कायः' the lower part of the body; 'अधःकृ' means to surpass, eclipse, overcome, vanquish, despise, scorn; 'तपः शरीरैः कठिनैरुपाजितं तपस्विनां दूरमधश्चकार सा Ku. 5. 29; अधः कृताशेषांतःपुरेण K. 177; 'कृतकुसुमायुधं' 179; Si. 1. 35, 3. 52; 'कृतैनसः' Si. 16. 8 dispelled. —Comp. —अक्ष a. situated below the axle or car. (—क्षं) adv. below the car, under the axle. —अक्षजः [अक्षात् इन्द्रियाज्जायते इति अक्षजं प्रत्यक्षज्ञानं, तदधरे ग्राहकत्वाभावात् हीनं यस्य सः Tv.; अधःकृतं अक्षजं इन्द्रियज्ञानं येन Malli.] N. of Vishnu; other etymologies of the name are also found: (1) अधो न क्षीयते जातु यस्मात्तस्मादधोक्षजः; (2) यौरक्ष इति च धस्तयोरेव तस्मादजायत । मध्ये वैराजरूपेण ततोऽधोक्षज इष्यते॥ —अधस् See above. —उपासनं sexual intercourse. —अंगे, —द्वारे- ममे the anus; Pudendum Muliebre. —करः the lower part of the hand (करम). —करणं excelling, defeating, degradation; K. 202; so 'क्रियाः सहते न जनोप्यधःक्रियां Ki. 2. 47 degradation, dishonour. —खननं undermining. —गतिः f., —गमनं-पातः 1. a downward fall or motion, descent; going downwards. 2. degradation, downfall, going to perdition or hell; मूलानामधोगतिः K. 41 (where 'ति' has both senses); 'ति आयाति Pt. 1. 150 sinks, comes down (feels dishonoured); Ms. 3. 17; अरक्षितारमचारं नृपं विद्याधोगतिं 8. 309 destined to go to hell. —गन्तु m. one who digs downwards, a mouse. —गं-धं-टा [अधरात् अधस्तादाभ्यघट्टेव तदाकारफलत्वात्] a plant Achyranthes Aspera (अपामार्ग). —चरः [अधः खनित्वा चरति-अच्] 1. thief. 2. one who goes downwards. —जानु n. the lower part of the knee. (—ind.) below the knee. —जिह्विका [अल्पा जिह्वा जिह्विका, अधरा जिह्विका] the uvula (Mar. पडजीभ). —तले the lower part or surface; शय्या°, खट्वा°. —दिश f. the lower region, the nadir; the southern direction. —दृष्टि a. casting a downward look; a posture in Yoga;

करणान्यवहिक्लृत् स्थानविक्षालनम्: [आत्मानं हृदये ध्यायेत् नासाग्रन्यस्तलोचनः ॥ cf. also Ku. 3. 47. (—टिः) a downward look. —पदं [अधोवृत्ति पदं, पादस्याधःस्थानं वा] the place under the foot, a lower place. —पातः = 'गति' q. v. above. —पुष्पी [अधोमुखानि पुष्पाणि यस्याः] N. of two plants अवाकपुष्पी (Pimpinella Anisum) and गोजिह्वा (Elephantopus Scaber). —प्रस्तरः a seat of grass for persons in mourning to sit upon. —भक्तं [अधरं भक्तं यस्मात्] a dose of water, medicine &c. to be taken after meals &c. (भोजनान्ते पीयमानं जलादिकं). —भागः 1. the lower part (of the body); पूर्वभागो गुरुः पुंसामधोभागस्तु योषितां Susr. 2. the lower part of any thing, the region below, down below; 'व्यवस्थितं किंचित्पुरमालोकितां Pt. 1. situated down below, See पाताल. —भूः f. lower ground, land at the foot of a hill. —मुख-चदन a. having the face downwards; 'खी तिष्ठति; 'खैः पत्रिभिः R. 3. 57. 2. head-long, precipitate, flying downwards. 3. upside down, topsyturvy. (—खः) N. of Vishnu. (—खा-खी) N. of a plant गोजिह्वा Premna Esculenta. (—खं) (नक्षत्रं) 1. flying downwards, having a downward motion; these nakshatras are: मूलक्षेत्रा कुनिका च विशाखा भरणी तथा । मघा पूर्वाश्रयं चैव अधोमुखगणः स्मृतः ॥ Jyotisha. 2. N. of a hell. —यंत्रं a still. —रक्तपित्तं discharge of blood from the anus and urethra. —राम a. [अधोभागे रामः शुक्लः, दृष्टिर्पक्त्वात् तस्य रामत्वं] having a white colour or white marks on the lower part of the body (said of a goat) —लंबः 1. a plummet. 2. a perpendicular. 3. the lower world. —वर्चस् a. strong in the lower regions; whose lustre penetrates downwards. —वशः Pudendum Muliebre. —वायुः [अधोगामी वायुः शाक. त.] breaking wind, flatulency. —शय-व्य a. sleeping on the ground. (—य्या) sleeping on the ground; अग्निधनं भैक्षचर्यामधःशय्यां गुरोर्हितम् । आसमावर्तेनात् कुयौक्तोत्पन्नयोनिं द्विजः ॥ Ms. 2. 108. —शिरस् a. =मुख. (—न.) N. of a hell. —स्थ, —स्थित a. situated below. —स्वस्तिकं the nadir.

अधोपहासः [अधः अधोभागस्य योन्याः उपहासः छांदसः संधिः, क्षीणमधोभागस्य उपहासनं Tv.] Ved. Sexual intercourse.

अधस्तन a. (नी f.) [अधोभवः अधस्-टुच् तुट्च] 1 Lower, situated beneath. —2 Prior, previous.

अधस्तरा(मा) म् ind. [अतिशयेनाधः] Very low.

अधस्तात् adv. or prep. [अधर-अस्ताति, अध आदेशः P. V. 3. 39-40.] Down, below, under, beneath, under-neath &c. (with gen.), See अधः; अधस्तात्त्रोपस्थाच्च Ms. 4. 54; धर्मेण गमनमूर्ध्वं गमनमधस्ताद्भवत्यधर्मेण Sankhya K; 'तादागतः Pt. 3.; तस्याधस्ताद्भवमपि रतास्तेषु पर्णोदजेषु U. 2. 25; यस्य सर्वमेवाधस्ताद्गतं K. 289 gone to hell.

अधामार्गः [न धीयते अधा, तादृशं मार्गं वाति वा-क Tv.] =अपामार्ग q. v.

अधारणक a. [न. त.] Not profitable; 'कं नमैतत्स्थानं Pt. 2.

अधिः [आधीयते दुःखमनेन आधा कि वा पृ. ह्रस्वः] 1 Mental pain or agony. See अधिः-2 A woman in her courses. (=अवि.) —ind. 1 (As a prefix to verbs) over, above; (अधिकार); 'स्था to stand over; 'कृ to place over or at the head of; 'रूह to grow over or above; over and above, besides, in addition (अधिक्य); fully, completely (अतिशय, विशेष), to get something in addition to another; अधिगत्य जगत्स्थधीश्वरात् having obtained fully, अधि intensifying the meaning of the root; इतो वा सातिमीमहे द्विषो वा पार्थिवादधि Rv. 1. 6. 10; (अधोमहे आधिक्येन याचामहे). —2 (As a separable adverb) Over, above, from above (mostly Vedic); अटिर्वीरासो अधि पट् Rv. 7. 18. 14. —3 (As a preposition) with acc. (a) Above, over, upon, in (उपरि); यं दंतमधिजायते नाडी तं दंतमुद्धरेत् Susr. अध्यधि just above; लोकानुपयुष्योऽधोऽधोऽध्यधि च माधवः Bopadeva; with gen. also; ये नाकस्याधि रोचने विवि Rv. 1. 19. 6 above the sun; 'विटपि Si. 7. 35; 'त्वत् 7. 41; 'रजनि 52 at night. (b) With reference to, concerning, in the case of, on the subject of (अधिकृत्य) (mostly in adverbial compounds in this sense); हरौ इति अधिहरिः so अधिस्त्रि; कुण्ममधिकृत्य प्रवृत्ता कथा अधिकुण्मः so 'उद्योतिषं, 'लोकं, 'दैवं, 'दैवतं treating of stars &c.; 'पुरंस्त्रि Si. 6. 32 in the case of women. (c) (With abl.) Just over, more than (अधिक); सत्त्वादधि-महानात्मा Kath.; अविदितादधि Ken. (d) (With loc.) Over, on or upon, above (showing lordship or sovereignty over something) (ऐश्वर्य); अधिरीश्वरे P. I. 4. 97; अधि भुवि रामः P. II. 3. 9 Sk. Rāma rules over the earth; the country ruled over may be used with loc. of 'ruler'; अधि रामे भूः ibid; प्रहारवर्न-